

Norges vassdrags- og energidirektorat

Vår dato: 11.07.2025
Vår referanse: 25/37144 - 2
Deres dato:
Deres referanse:

Høringsuttalelse Stelåga kraftverk i Rødøy kommune

Vi viser til høringsbrev datert 23. mai 2025 om høring av melding med forslag til utredningsprogram for Stelåga kraftverk i Rødøy kommune, «høringsuttalelse 202402412».

Landbruksdirektoratet er nasjonal fagmyndighet på landbruksområdet. Direktoratet har blant annet en veiledende og rådgivende rolle knyttet til reindriftens arealressurser. Vi veileder regional og kommunal forvaltning i spørsmål om arealplanlegging. Vi gir også faglige råd til Landbruks- og matdepartementet i utredninger og innsigelsessaker etter plan- og bygningsloven. På reindriftsområdet er vi høringsinstans i ulike enkeltsaker, herunder større energisaker. Med dette brevet gir vi våre faglige vurderinger knyttet til reindriftens arealressurser og forslag til utredningsprogram i denne konkrete saken.

Om søknaden

NVE har mottatt melding fra Blåfall AS om bygging av Stelåga kraftverk i Rødøy kommune i Nordland. Stelåga kraftverk skal utnytte fallet mellom Storvikåvatnet og Melfjorden. Det er planlagt å overføre vann fra Ytre Stelåvatnet til Mellombekken og videre til Stelåvatnet ved hjelp av to korte tuneller. Kraftverket er planlagt tilknyttet nettet via en 22 kV jordkabel på ca. 3,5 km. Det skal også etableres et deponeringssted for masser på 15000 m². I tillegg vil det bli behov for tre mindre deponier oppe på fjellet i forbindelse med overføringstunnelene.

Det er ikke planlagt bygging av kraftlinjer eller sambandslinjer til tersklene, dammen og inntakene tilhørende Stelåga kraftverk. Blåfall AS har intensjoner om å søke om utbygging av ytterlige tre kraftverk i Melfjordbotn. Om alle fire kraftverksprosjektene blir aktuelle for utbygging, vil en 132 kV kraftlinje bli bygd.

Nordland fylkeskommunes regionale plan for vannkraft fra 2021 beskriver en felles regional politikk for forvaltning av vannkraftressursene og setter mål for en ønsket utvikling i Nordland fylke. Landbruksdirektoratet registrerer at Stelågavassdragene ikke er inkludert i prioriterte fosser og vassdrag i Rødøy kommune.

Kort om berørt reinbeitedistrikt

Utbyggingen av kraftverket vil berøre Hestmann/Strandtindene reinbeitedistrikt som er et helårsdistrikt. Området hvor tiltaket er planlagt berører distriktets vår, sommer og høstbeite, samt parrings- og kalvingsområde på henholdsvis høsten og våren. Det er i tillegg registrert reindriftnlegg i planområde som blant annet merkegjerd, samt trekk- og flyttleier.

Landbruksdirektoratets vurdering/innspill og merknader til melding og forslag til utredningsprogram

Utredningsområdet/influensområdet

Det er foreløpig ikke fastsatt influensområde for tiltaket som viser hvor reindriften kan bli berørt. Det bør derfor stilles krav om at influensområdet defineres og kartfestes. Dette er nødvendig for å sikre at både direkte og indirekte konsekvenser for reindriften blir tydelig belyst og dokumentert.

Medvirkning og tradisjonell kunnskap

Planene er ifølge tiltakshaver utviklet i samarbeid med Hestmann/Strandtindene reinbeitedistrikt. I avtalen er det også enighet om avbøtende tiltak. Landbruksdirektoratet registrerer dette, men prinsipielt er det viktig at det stilles tydelige krav til prosess i utredningsprogram.

Medvirkning i prosesser som berører reindriften må være reell. Dette betyr at reindriften, med sin tradisjonelle og erfaringsbaserte kunnskap, får en reell mulighet til å påvirke beslutninger. Konsultasjoner skal gjennomføres i saker som har konsekvenser for samiske interesser, og de må starte så tidlig som mulig jf. Sameloven kap.4.

I utredningsprogrammet er det ikke beskrevet om det allerede er gjennomført konsultasjoner eller dialog med reindriften. Det er positivt at det legges opp til nær kontakt med berørte instanser fremover, herunder reindriftnæringen, men det burde vært beskrevet nærmere hvordan dialogen er tenkt gjennomført og hvor mye tid som settes av til medvirkningsprosess med reindriften.

Landbruksdirektoratet anser det som viktig at følgende bør fastsettes i utredningsprogrammet:

- **Kontakt og medvirkningsprosesser:** Fremgangsmåte for kontakt, tidsbruk og frister for deltakelse i møter mv. bør avklares i samarbeid med reindriften og krav konkretiseres i utredningsprogrammet.
- **Samarbeid om konsekvensutredningene:** Tiltakshaver bør ta initiativ til et systematisk og forpliktende samarbeid med reindriftnæringen om konsekvensutredningen. Dette inkluderer direkte kontakt mellom utrederne og de berørte reinbeitedistriktet/siidaer.

- **Gjennomgang før ferdigstillelse:** Det bør stilles krav om at konsekvensutredningen for reindrift ikke ferdigstilles før de aktuelle reinbeitedistriktene og/eller siidaene har fått mulighet til å gjennomgå og kommentere de delene av utredningen som bygger på deres medvirkning og kunnskap

Samlet belastning

I konsekvensutredninger som omhandler reindrift skal samlede virkninger vurderes. Dette er regulert i konsekvensutredningsforskriften §§ 10 og 21. Her skal allerede gjennomførte, vedtatte og godkjente planer eller tiltak i influensområdet vurderes. Nettanlegg under planlegging bør inkluderes. Både de direkte og indirekte virkningene av alle tiltakene må vurderes.

I tillegg til kraftverket som det søkes om i dette prosjektet, planlegges det transformatorstasjon og linje som blir omsøkt i et eget prosjekt. Det er viktig å se disse i sammenheng. Landbruksdirektoratet har erfart at de samlede virkningene ofte blir mangelfullt vurdert i konsekvensutredninger om reindrift. Det er derfor svært viktig at ansvarlig myndighet stiller krav om hvordan dette skal vurderes.

Reindriftsfaglig kompetanse

Vi viser til konsekvensutredningsforskriften § 17 tredje ledd. Bestemmelsen stiller krav om at utredninger og feltundersøkelser utføres av personer med relevant kompetanse. I saker som angår reindrift innebærer dette reindriftsfaglige kompetanse. Krav om dette bør fastsettes i utredningsprogram.

Avbøtende tiltak

Når konsekvenser for reindriften vurderes, vil avbøtende tiltak spille en viktig rolle. Det er viktig at tiltakene er konkrete, realistiske og utformes i dialog med reindriften. Avbøtende tiltak som avviker fra tradisjonell nomadisk reindrift, bør unngås. Det bør fremgå tydelig av utredningsprogrammet at avbøtende tiltak skal forankres i planbestemmelser eller konsesjonsvilkår. Uten en slik forpliktende regulering kan tiltakene fremstå som uforutsigbare, noe som skaper usikkerhet for reindriften og svekker tilliten til prosessen.

Områder med særskilt vern for reindrift

Særverdiområder for rein er reindriftsarealer med spesielt stor verdi og betydning. Dette omfatter flyttleier, brunstland, kalvingsland, sentrale luftingsområder om sommeren, samt områder i nærheten av anlegg for merking, skilling og slaktning. Planområde vil berøre distriktets flyttleier. Reindriftens flyttleier har særskilt vern etter reindriftsloven § 22. Å stenge en flyttlei vil være et brudd på denne bestemmelsen.

Kunnskapsgrunnlag

Sammen med distriktsplan er reindriftens arealbrukskart et viktig verktøy for å synliggjøre og gi oversikt over reindriftens behov for arealer. Reindriftens arealbrukskart er et informasjonskart, og viser ikke nødvendigvis uttømmende reindriftens arealbruk.

Eventuell ny informasjon som avdekkes gjennom dialog med de berørte reinbeitedistriktene må kartfestes, samt tas hensyn til i utredningen. Der særlig viktige arealer blir berørt bør utreder utarbeide gode illustrasjoner av hvordan tiltaket vil se ut, dette sammenholdt med reindriftens arealbrukskart. Illustrasjoner, gjerne i 3D, vil gjøre det lettere for reindriftsnæringen og forvaltningen å ta stilling til mulige negative konsekvenser av ulike alternativer.

Samiske rettigheter

Tiltak som berører samiske interesser må vurderes i lys av statens forpliktelser overfor samene som urfolk, slik det fremgår av Grunnloven § 108, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27, og ILO-konvensjonen nr. 169. Dette innebærer både materielle forpliktelser, som å sikre naturgrunnlaget for samisk reindrift, og prosessuelle forpliktelser, som konsultasjoner og medvirkning i beslutninger som direkte påvirker samiske interesser. Reindriftsloven formålsparagraf skal bidra til å sikre reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriftens viktigste ressursgrunnlag.

Reindrift bygger på tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap, som er anerkjent som en del av kunnskapsgrunnlag etter naturmangfoldloven § 8 annet ledd. Denne kunnskapen overføres ofte muntlig gjennom dialog med reindriftsutøvere. Slike samtaler gir planmyndighetene et helhetlig bilde av arealbruken, som kan være et viktig supplement til kart og distriktsplaner.

Landbruksdirektoratet viser til samelovens kapittel 4 om konsultasjoner, plan- og bygningslovens bestemmelse om medvirkning, konsekvensutredningsforskriften samt veiledningsmateriell som omhandler reindriften og reindriftens arealer.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Håvard Alexander Hagen
seniorrådgiver

Charlotte Berg
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.

Mottakere:
Norges vassdrags- og
energidirektorat